

FİNANSAL TABLOLAR VE MALİ ANALİZ

Muhasebenin **sosyal sorumluluk kavramına** göre işletme yönetimi ortaklara ve işletme dışındaki bilgi kullanıcılarına işletmesiyle ilgili doğru ve güvenilir bilgi iletmekten sorumludur. Bunun içinde finansal işlemlerin Genel Kabul Görmüş Muhasebe ilkelerine göre kaydedilip mali (finansal) tablolar şeklinde raporlanması ve **bağımsız denetim yaptırılıp bilgi kullanıcılarının tablolara olan güvenlerinin artırılması gerekir**. Mali analiz denetlenmiş mali tablolar üzerinden yapılır.

MALİ TABLOLARIN VE ANALİZLERİN AMAÇLARI

Mali Tabloların Amacı

İşletmeyle olan iş ve çıkar ilişkilerine göre kararlar alacak olan bilgi kullanıcıları ilgili oldukları işletme hakkında finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar. Bilgi kullanıcılarının her birine beledikleri bilgileri ayrı ayrı raporlamanın anlam ve olanağı yoktur Bu nedenle bütün kullanıcıların ihtiyacı olan bilgiler ortak amaçlı olarak hazırlanan finansal tablolara kendilerine iletilir. Bu yönüyle de bu tabloların üç amacı vardır.

- 1) İlgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak.
- 2) Gelecekteki nakit akımlarının değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak
- 3) Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamak

Mali Analiz Amacı

İşletmeler genelde cari dönemin ve önceki dönemin mali tablolarını birlikte yayınlarlar. Kapanan dönemlerle ilgili olmaları nedeniyle bu mali tablolar işletmelerin geçmişine ait bilgileri verir. Finansal kararların alınabilmesi için işletmenin geleceğine ilişkin bilgilere gereksinim vardır. İşte mali analiz yapmanın amacı geçmişe ait muhasebe bilgilerini finansal kararlarda kullanılacak işletmenin geleceğine ilişkin bilgilere dönüştürmektir.

MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI VE ANALİZ AÇISINDAN TAŞIDIĞI ÖNEM

SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI:

Bu kavram muhasebenin işlerini yerine getirme konusundaki sorumluluğunu belirlemek muhasebenin kapsamını, anlamını, yerini ve amacını göstermektedir. Bu kavram muhasebe organizasyonunda uygulamanın yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesinde belirli bir kişi yada grubun değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun tarafsız ve dürüst davranılmasını ifade eder.

Mali tablolara analizinden faydalana bir çok grup vardır. Analize tabi olan mali tabloların gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmasının yanı sıra belirli bir grubun çıkarları doğrultusunda hazırlanmamış olmaları analiz sonuçlarıyla ilgilenen herkese işletmeyle ilgili gerçek bilgilerin aktarılabilmesini sağlamaktadır.

DÖNEMSELLİK KAVRAMI:

Bu kavram işletmenin sürekliliği gereğince sınırsız kabul edilen ömrünün belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyetlerinin diğer dönemlerden ayrı olarak saptanması demektir.

Mali analiz açısından gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi bunların aynı dönemin maliyet ve zararlarıyla karşılaştırılarak hem o dönem için hemde zaman içinde değişimlerin ve gösterilen trendleri belirlemesine olanak tanır.

TUTARLILIK KAVRAMI:

Bu kavram muhasebe uygulamaları için seçilen politikaların birbirini izleyen dönemlerde de değiştirilmeden uygulanması gerektiğini ifade eder.

Bu kavram benzer olay ve işlemlerde kayıt düzeni ile değerlendirme ölçülerinin değişmediğinin ve mali tablolarda biçim ve içerik olarak tek düzenin olduğunu öngörür. Ancak geçerli durumlarda uygulamalar değiştirilebilir. Bu değişiklikler ve yaratacağı parasal sonuçlar açıklayıcı bilgilerde verilmektedir.

Mali analiz açısından karşılaştırılabilirlik önemlidir. Bu neden ile mali tabloların yıldan yıla değişmeden uygulanması analizde yanıltıcı sonuçların oluşmasını engeller. Eğer böyle bir değişiklik yapılmışsa yarattığı sonuçlar analizde ve yorumunda dikkate alınabilir.

İHTİYATLILIK KAVRAMI:

Bu kavram muhasebe olaylarında temkinli davranılmasını ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınmasını ifade eder. Bu kavram gereği işletmeler muhtemel gider ve zararları için karşılık ayırırlar. Muhtemel gelir ve kârları için ise gerçekleşene kadar bir işlem yapamazlar.

İşletmenin karşılaşılabileceği risklerin azaltabilmesi için güçlü bir mali yapıya ihtiyacı vardır. Ve yapılan analizin amaçlarından biri işletmenin mali gücünü ölçmek olduğundan analizi işletmeyi zayıflatabilecek ve bu kavrama ters düşecek durumların olup olmadığını araştırmak ve yorumlamak zorundadır.

PARAYLA ÖLÇÜLME KAVRAMI:

Bu kavram parayla ölçülebilir iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçüt olarak yansıtılmasını öngörür ve muhasebe işlemleri ulusal para cinsinden yürütülür.

Mali analiz açısından özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde bunların mali tablolar üzerinde etkileri dikkate alınarak yorumlanması gerekir. Bu da ancak ortak bir ölçüt olarak ulusal para biriminin kullanılması gerekir.

SÜREKLİLİK KAVRAMI :

Bu kavram bize işletme faaliyetlerinin bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. Bu nedenle işletmenin ömrü işletme sahiplerinin ve hissedarlarının yaşam süresine bağlı değildir ve bu kavram maliyet kavramının esasına dayanır. Buda analizde doğru sonuçların alınabilmesi için önemli bir kavramdır.

KİŞİLİK KAVRAMI:

İşletmede oluşturulan tüm değerler muhasebenin bu kavram ışığı altında işletmenin sahiplerinden, ortaklarından, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir. Ve bu kavram tüm muhasebe işlemlerinin bu kişilik adına yürütülmesini öngörür.

Mali Tablolar işletmenin mali durum ve faaliyet sonuçlarını gösterir. İşletmenin ortak ve yöneticilerinin mali olanakları bu tablolarda yer almaz. Buda analizin işletmenin kişiliği adına yapıldığını gösterir.

MALİYET ESASI KAVRAMI:

Bu kavram para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi uygun ve mümkün olmayan tüm varlıklar hariç işletme tarafından edinilen varlıkların ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde bunların maliyet bedellerinin esas alınması gerektiğinin ifade edilmesidir.

Enflasyonist ortamlarda işletme kârları bozulmakta ve gerçek olmayan değerler oluşmaktadır. Ancak uygulanacak olan yeniden değerlendirme ile düzeltilmiş maliyetler oluşturularak analizci enflasyonun bozucu etkilerini ortadan kaldırır.

TARAFSIZLIK VE BELGELENDİRME KAVRAMI:

Bu kavrama muhasebe kayıtlarının gerçek durumunu yansıtan ve usulüne göre düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas yöntemlerin seçilmesini tarafsız ve önyargısız davranılması gerektiğini gösterir.

Analizde mali tabloların güvenilirliği önemlidir. Bu da ancak muhasebe verilerinin yasalarca öngörülmüş belgelere dayandırılmasıyla mümkündür.

TAM AÇIKLAMA KAVRAMI:

Bu kavram mali tablolardan yararlanacak olan kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılabilir açıklamaların olmasını ifade eder.

Ülkemizde uygulamakta olan tekdüzen hesap planına uygun davranılmasıyla birlikte tam açıklama kavramı gerçekleşmiş olacak ve analizde yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkmayacaktır.

ÖNEMLİLİK KAVRAMI:

Önemlilik kavramı bir hesap veya mali bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder.

İşletmeyi etkileyen veya etkileyecek olan bazı olayların mali tablolarda yer almaması durumunda analiz sonucunu kullanacak olanlar yanıltılmış olur.

ÖZÜN ÖNCELİĞİ KAVRAMI:

İşlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve bunlara ilişkin değerlemelerin yapılmasında biçimde çok özlerin esas alınması gerektiğini ifade eder. Ve her zaman öz biçime göre öncelik taşır.

Analiz açısından da bu kavram önemli ve geçerlidir. Analiz sonucunda elde edilen değerlere ilave ve daha dinamik veriler eklendiğinde mali tabloların görüldüğünden daha farklı sonuçlar yaratması mümkündür.

MALİ TABLO TÜRLERİ

Mali tabloların amaçları dikkate alındığında tablo çeşitleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir

- 1) Bilanço
- 2) Gelir Tablosu
- 3) Satışların Maliyeti Tablosu
- 4) Fon Akım Tablosu
- 5) Nakit Akım Tablosu
- 6) Kar dağıtım Tablosu
- 7) Öz Kaynak Değişim Tablosu

Bunlardan bilanço ve gelir tablosu Temel Mali Tablolar olurken, diğerleri Ek Mali Tablolar adını alır. Mali analizde analiz teknikleri temel mali tablolara uygulanırken, fon Akım Tablosu ile Nakit Akım Tablosu daha çok bir analiz tekniği olarak bilinir.

BİLANÇONUN MALİ ANALİZ AÇISINDAN ANLAM VE ÖNEMİ

Bilançonun Tanımı ve Sınıflandırılması

Bilanço işletmenin belli bir andaki mali durumunu gösteren bir tablodur. Bilanço hesapları dönem içinde devamlı olarak artış ve azalış gösteren hesaplardır. Bu nedenle varlıklar ve kaynaklar bilançonun çıkarıldığı andaki hesap kalanları üzerinden görülecektir. Varlıklar ile bunların kaynakları birlikte yer aldığı için de bilanço mali durumu yansıtır.

Bir Bilançoda yer alan kalemlerin gruplandırılması varlıkların ve kaynakların bir hesap dönemiyle ilişkilendirilmesine bağlı olurken, sıralanması varlıkların en likit olandan en aza likit olana doğru, kaynakların ödenme vadelerine göre olur.

Bir bilançonun aktif ve pasifi şu sıra ile gruplandırılır:

AKTİF

1. Dönen Varlıklar
2. Duran Varlıklar

PASİF

1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (Borçlar)
2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar (Borçlar)
3. Öz Kaynaklar (Öz Sermaye)

Varlıklar ve kaynaklar brüt tutarlar üzerinden yer almalarına rağmen, bilançonun net aktif ve net pasif olarak düzenlenmesi gerekir. Bu da, bazı kalemlerin ilgili varlığın veya kaynağın brüt tutarından bir indirim olarak gösterilmesiyle sağlanır.

Bilanço Gruplarının İçerik ve Anlamları

DÖNEN VARLIKLAR

Dönen varlıklar en fazla bir yıl içinde tahsil edilebilecek, satılabilecek, kullanılabilir, tüketilebilecek varlıklar ile eldeki nakit ve bankadaki mevduattan oluşur. Buna göre dönen

varlıklar ana grubu Tekdüzen Hesap Planına ve Sermaye Piyasası Kuruluna göre şu alt gruplar şeklinde sıralanır. : (Parantez içinde gösterilenler SPK' nun farklı bölümlendirilmeleridir.

- ✓ Hazır Değerler
- ✓ Menkul Kıymetler
- ✓ Ticari Alacaklar (Kısa Vadeli Ticari Alacaklar)
- ✓ Diğer Alacaklar (Diğer Kısa Vadeli Alacaklar)
- ✓ Stoklar
- ✓ Gelecek Aylara ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
- ✓ Diğer Dönen Varlıklar

Mali analiz açısından dönen varlıklar toplamına **brüt çalışma sermayesi**; dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynakları (borçları) aşan kısmına **net çalışma sermayesi**, kaynaklardan eksik olan kısmına da **net çalışma sermayesi noksanı** denir. Brüt çalışma sermayesi iki işe yarar.

- Günlük faaliyetleri sürdürme
- Kısa vadeli borçları ödeme

Bunlardan birincisi net çalışma sermayesiyle sağlanır. Bunun için dönen varlıkların işletmenin hem kısa vadeli borçlarını ödemeye, hem de günlük faaliyetlerini sürdürmeye yetecek büyüklükte ve yapıda olması gerekir. Ancak bu durumdaki dönen varlıklar işletme faaliyetlerine sıkça katılır ve kendi içindeki dönüşümü artarak aktifin verimliliğine ve karlılığına katkıda bulunabilir. Bunun için de dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynakların dönem net karıyla finanse edilmiş olması gerekir. Bu arada stokların uzun vadeli ticari borçlarla finanse edilmişliği de istenir. Dönen varlıklar hiçbir zaman birkaç kalemde toplanmamalı, aksine kalemler dengeli dağılım göstermelidir.

Dönen varlıkların ticaret işletmeleri ile hem üretim hem de ticaretle uğraşan işletmelerde duran varlıklardan büyük olması istenir. Üretim işletmelerinde duran varlıkların dönen varlıklardan büyük olması beklenir.

DURAN VARLIKLAR

Duran varlıklar bir yıldan daha uzun sürede tahsil edilebilecek , satılabilecek, kullanılabilir ve tüketilebilecek varlıklardan oluşur. Buna göre duran varlıklar, Tekdüzen Hesap Planı na ve Sermaye Piyasası Kurulu na göre şu alt gruplar şeklinde sıralanır; (Parantez içinde gösterilenler SPK nın farklı bölümlendirmeleridir.)

- ✓ Ticari ALACAKLAR (Uzun Vadeli Ticari Alacaklar)
- ✓ Diğer Alacaklar (Diğer Uzun vadeli Alacaklar)
- ✓ Mali Duran Varlıklar (FİNANSAL DURAN VARLIKLAR)
- ✓ Maddi Duran Varlıklar
- ✓ Maddi olmayan Duran Varlıklar
- ✓ Özel Tükenebilir Tabii Varlıklar
- ✓ Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
- ✓ Diğer Duran Varlıklar

Duran varlıkların finansmanında asla kısa vadeli yabancı kaynaklar borçlar) kullanılmamalıdır. Aksi halde işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücü zayıflayacağı gibi net çalışma sermayesi noksanı da ortaya çıkar. Bu ana grubun finansmanı öz kaynaklar (öz sermaye) ve uzun vadeli yabancı kaynaklar (borçlar) olmalıdır.

Duran varlıklar kendi içinde dönüşüme pek olmayan bir gruptur. Bu grupta ticari alacaklar, diğer alacaklar, gelecek yıllara ait giderler ve gelir tahakkukları gibi vadesi bir yılın altına indiğinde dönen varlıklara dönüşecek kalemler olduğu gibi maddi ve maddi olmayan

duran varlıklar gibi sürekli olarak grupta duracak kalemler de vardır. Bu son iki kalem ancak karlı yıllarda amortisman gideri kadarıyla yatırımın fon olarak geri dönmesi anlamında dönen varlığı dönüşür.

Duran varlıkların aktif verililiğine katkısı bir hesap döneminde dönen varlıklarınkine göre daha yavaş ve daha azdır. Fakat yanlış kaynaktan finanse edildiğinde, yanlış ve gereğinden fazla yatırım yapıldığında, kötü yönetildiğinde aktif verimliliğine ve karlılığına ters önde etkisi mutlaka fazla olacaktır.

Duran varlıklar toplamı sanayi işletmelerinde dönen varlıklar toplamından genelde büyük olurken, sanayi ve ticaret işletmesi olarak faaliyet gösteren işletmeler ile sırf ticaretle uğraşan işletmelerde ise bunun tersi beklenir.

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR (BORÇLAR)

Kısa vadeli yabancı kaynaklar, bir yıl içinde ödenmesi gereken ve ödenmeleri dönen varlıklarla yapılacak olan borçlardır. Buna göre kısa vadeli yabancı kaynaklar ana grubu Tekdüzen Hesap Planı na ve Sermaye Piyasası Kurulu na göre şu alt gruplar şeklinde sıralanır; (Parantez içinde gösterilenler SPK nın farklı bölümlendirmeleridir.)

- ✓ Mali (Finansal) Borçlar
- ✓ Ticari Borçlar
- ✓ Diğer Borçlar (Diğer Kısa Vadeli Borçlar)
- ✓ Alınan Avanslar
- ✓ Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
- ✓ Borç ve Gider Karşılıkları
- ✓ Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
- ✓ Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Kısa vadeli yabancı kaynakların tamamı daima dönen varlıkların finansmanında kullanılmalıdır. Çünkü bir yıl içinde vadeli gelecek olan borçlar, ancak kendi içinde dönüşüm halinde olan ve yıllık faaliyetlere en sık katılan dönen varlıklardan karışılabilir. Diğer taraftan dönen varlıklar toplamı kısa vadeli yabancı kaynaklardan büyük olmalı ki, hem borç ödenebilsin hem de günlük faaliyetler sürdürülebilsin. Ayrıca dönen varlıklar nakit, mal ve hizmet şeklinde ödenecek kısa vadeli borçları karşılayabilecek çeşitlilikte olmalıdır. Büyüklük ve yapısı bakımından yeterli olmayan dönen varlıklar işletmeyi borçla borç ödeme ve dolayısıyla faiz yüküne katlanma durumuna düşüreceği gibi, günlük faaliyetleri de aksatır. bu gibi durumlar işletmenin kredibilitesini de düşürür.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamının daima uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamından küçük olması istenir. Bu durumdaki bir işletmenin borç ödeme gücü akımından iyi olabileceği düşünülür.

UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR (Borçlar)

Uzun vadeli yabancı kaynaklar, bir yıldan daha uzun sürede ödenecek ve ödenmeleri işletmenin yatırım politikasına ve karlılığına bağlı olan borçlardır. Bu nedenle bilanço pasifinin ikinci ana grubu durumundadır. Uzun vadeli yabancı kaynaklar Tekdüzen Hesap Planı na ve Sermaye Piyasası Kurulu na göre şu alt gruplar şeklinde sıralanır; (Parantez içinde gösterilenler SPK nun farklı bölümlendirmeleridir.)

- ✓ Mali (Finansal) Borçlar

- ✓ Ticari Borçlar
- ✓ Diğer Borçlar (Diğer Kısa Vadeli Borçlar)
- ✓ Alınan Avanslar
- ✓ Borç ve Gider Karşılıkları
- ✓ Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
- ✓ Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Uzun vadeli yabancı kaynaklar (borçlar) vadeleri bir yılın altına indiğinde kısa vadeli yabancı kaynaklara dönüşür. Bu dönüşme çoğunlukla aynı adla olurken mali borçlarda biraz farklılık gösterir. Şöyle ki: Uzun vadeli Banka Kredileri ‘Uzun vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri’ne, uzun vadeli çıkarılmış Tahviller Tahvil Ana Para Borç Taksit ve Faizleri’ne dönüşür. Böylece kısa vadeli yabancı kaynaklar ana grubundaki mali borçların ne kadarının kısa vadeli olarak doğduğu ne kadarının uzun vadeli kaynaklardan geldiği kolayca anlaşılır.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar normalde duran varlıkların finansmanında kullanılır. Ancak zorunlu olduğunda geçici sürelerle dönen varlıkların finansmanında kullanılması düşünülebilir. Diğer taraftan uzun vadeli Ticari Borçların dönen varlıkların stoklar kaleminin finansmanında kullanılması doğaldır.

Bir işletmenin uzun vadeli borç ödeme gücü onun yatırım politikasına (gücüne) ve karlılığına bağlıdır. Yatırım gücü, maddi duran varlıklara bağlanan fonların karlı dönemlerde amortisman yoluyla işletmeye geri dönmesidir.

Uzun vadeli yabancı kaynakların toplamının kısa vadeli yabancı kaynakların toplamından büyük olması istenir. Kendisinden uzun süre faydalanılacak olması bu kaynağın maliyetini azaltacağı gibi, aktif verimliliğini ve karlılığını da artıracaktır.

ÖZ KAYNAKLAR (Öz Sermaye)

Öz kaynaklar, ortakların kuruluş sırasında ve sonradan sermaye artışlarında koydukları sermaye ile kardan işletmede bırakılan kısımlardan oluşur. Bin anlamda geri ödemesiz öz kaynaklara pasifte üçüncü ana grup şeklinde yer alır ve Tek düzen Hesap Planına göre sırasıyla şu alt grupları içerir:

- ✓ Ödenmiş Sermaye
- ✓ Sermaye Yedekleri
- ✓ Kar Yedekleri
- ✓ Geçmiş Yıllar Karları
- ✓ Geçmiş Yıllar Zararları (-)
- ✓ Dönem Net Karı veya Zararı (-)

SPK ya göre öz Sermaye adıyla ana grup kalemleri şu şekilde sıralanır

- ✓ Sermaye
- ✓ Sermaye Taahhütleri (-)
- ✓ Emisyon Primi
- ✓ Yeniden Değerleme Artışı
- ✓ Yedekler
- ✓ Net Dönem Karı
- ✓ Dönem Zararı (-)
- ✓ Geçmiş Yıl Zararları (-)
- ✓ Geçmiş Yıl Karları

Bunlardan geçmiş yıllar zararları ile dönem net zararı grubun negatif kalemleridir. Bu tür kalemleri mevcudiyeti öz kaynaklar toplamı azaltır. Bu bakımdan hiç olmamaları veya olduğunca küçük tutarda olmaları iyidir.

Öz kaynaklar her şeyden önce duran varlıkların finansmanında kullanılır. Yalnız dönem net karı dönen varlıkların finansman kaynağı durumundadır. Bu sayede dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynakları aşan kısmı olan net çalışma sermayesi oluşur.

Öz kaynakların kar yedekleri, geçmiş yıllar karları ve dönem net karının oluşturduğu oto finansman yapısı ne kadar kuvvetli olursa o kadar iyidir. Çünkü böyle bir durumda sermayeyi temsil eden ortakların elinde bulunan hisse senetlerinin piyasa değeri nominal değerlerinin üzerine çıkacaktır. Öz kaynaklarda ikinci önemli kalem ödenmiş sermaye olurken sermaye yedekleri çoğunlukla fiktif (hayali) değerlerden oluşur.

Öz kaynaklar ortakların aktif üzerindeki hak sahipliğini gösteren ve şirket alacakları için de güvence olan bir gruptur. Bu bakımdan öz kaynaklar toplamının kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamından büyük olması veya en azından onların toplamı kadar olması istenir.

BİLANÇONUN İLKELERİ

- 1- Varlıklara ilişkin ilkeler,
- 2- Yabancı Kaynaklara ilişkin ilkeler
- 3- Özkaynaklara ilişkin ilkeler,

Bilanço ilkelerinin amacı; sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait karı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıtları, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin finansal durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

VARLIKLARA İLİŞKİN İLKELER

Varlıklar dönen ve duran varlıklar olarak iki gruba ayrılır. Aşağıdaki özellikleri taşıyan varlıklar dönen varlıklar grubu içerisinde yer alır.

- a) İşletmenin normal faaliyet döneminde bir varlığın paraya dönüşmesi beklenen veya satılmak ya da tüketilmek üzere elde tutulan varlıklar,
- b) Varlığın esas olarak ticari amaçlarla veya kısa süre için elde tutulduğu ve bilanço tarihinden itibaren 12 ay içerisinde paraya dönüştürülmesi beklenen varlıklar,
- c) Kullanımı sınırlandırılmamış nakit ve nakde eşdeğer varlıklar.

Bunun dışındaki diğer varlıklar duran varlık olarak sınıflandırılır.

Varlıkların dönen ve duran varlık olarak iki gruba ayrımı temel ilkedir. Ancak bazı sektörlerde bu ayrıma yer verilmeyebilir. Bu işletmeler varlıklarını niteliklerine uygun olarak birleştirerek sunmaları durumunda, bir yıldan uzun vadeli tutarları bilanço kapsamında ya da dipnotlarda açıklarlar.

İşletmenin mal ve hizmetlerini arz ettiği açıkça belirlenen bir faaliyet döneminde bilançoda varlıkların dönen ve duran varlık, yükümlülüklerin de kısa ve uzun vadeli yabancı kaynak olarak ayrılarak sunulması yararlıdır. Bu durum işletme sermayesi olarak sürekli hareket gösteren net aktiflerin uzun vadeli faaliyetlerde kullanılan aktiflerden ayırt edilmesine olanak sağlar. Ayrıca faaliyet dönemi içinde paraya dönüşmesi veya kullanılarak tükenmesi

beklenen varlık tutarı ile aynı dönem içinde ödenecek yabancı kaynakların tutarını görmek olanaklı olur.

Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değeriyle raporlamak için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması zorunludur.

Dönen varlıklar grubu içinde yer alan menkul kıymetler, alacaklar, stoklar ve diğer dönen varlıklar içindeki ilgili kalemler için yapılacak değerlendirme sonucu gerekli durumlarda uygun karşılıklar ayrılır.

Bu ilke, duran varlıklar grubunda yer alan, bağlı menkul kıymetler, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve diğer duran varlıklardaki ilgili kalemler için de geçerlidir. Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılır.

Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilerek bilançoda ayrıca gösterilir.

Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilir.

Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilir.

Bilançonun dönen ve duran varlıklar gruplarında yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.

Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamları bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilir.

Bu ilke, alınan rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatlar için de geçerlidir.

Ayrıca işletme varlıkları ile ilgili toplam sigorta tutarlarının da bilanço dipnot veya eklerinde açıkça gösterilmesi gerekir.

YABANCI KAYNAKLARA İLİŞKİN İLKELER

Yabancı kaynaklar, kısa ve uzun vadeli olarak iki gruba ayrılır:

İşletmenin 12 ay veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.

İşletmenin 12 ay veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde yer alır. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri 12 ayın altında kalanlar kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki ilgili hesaplara aktarılır.

Yabancı kaynakların kısa ve uzun vadeli olarak iki gruba ayrımı temel ilkedir. Ancak, bazı sektörlerde bu ayrıma yer verilmeyebilir. Bu işletmeler kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerini bir bilanço kalemi olarak sunmaları durumunda, bu tutarların uzun vadeli kısımlarını da bilanço kapsamında ya da dipnotlarda açıklarlar.

Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen veya tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilir ve bilançoda gösterilir.

İşletmenin bilinen ancak tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen borçları da bilançonun dipnotlarında açık olarak belirtilir

Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilir ve bilançoda ayrıca gösterilir.

Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılır.

Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

ÖZ KAYNAKLARA İLİŞKİN İLKELER

İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.

İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup, çeşitli adlar altında işletmede bırakılan karları ile dönem net karı (zararı) bilançoda özkaynaklar grubu içinde gösterilir.

İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir. Ancak, esas sermaye özellikleri farklı hisse gruplarına ayrılmış bulunuyorsa, esas sermaye hesapları her grubun haklarını, kar ve tasfiye paylarının dağıtımında sahip olabilecekleri özellikleri ve diğer önemli özellikleri yansıtabilecek biçimde bilançonun dipnotlarında gösterilir.

İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle özkaynaklarda meydana gelen azalmalar, hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenir ve kaydedilir.

Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

Özkaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri, geçmiş yıllar karları (zararları) ve dönem net karı (zararı)ndan oluşur. Kar yedekleri yasal, statü ve olağanüstü yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen karların dağıtılmamış kısmını içerir. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri, gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz.

Konsolide bilançoda azınlık payları özkaynaklar dışında ayrı bir grupta gösterilir.

**BURDAN SONRASI 40 SAYFA ATLANIP,
DİKEY ANALİZ TEKNİĞİNE GEÇİLMİŞTİR.**

DİKEY ANALİZ (YÜZDE YÖNTEMİYLE ANALİZ)

Dikey analiz bir işletmenin bilanço ya da gelir tablosundaki kalemlerin kendi grupları ve genel toplam içerisinde ne kadarlık bir yüzdeye sahip olduğunu tespiti ile yorumlanmasına denir. Yatay analiz olarak da adlandırılan karşılaştırmalı mali tablolar analizinde mali tabloda seçilen kalemlerin yıllar itibariyle değişimi gözlenirken, dikey analizde bir yıla ait mali tablonun kalemlerinin nasıl bir yüzde dağılımı gösterdikleri gözlenerek bir yoruma ulaşılmaya çalışılır.

Dolayısıyla dikey analizin amacı işletmenin tek bir dönemdeki mali durumunun ve faaliyet sonuçlarının incelenmesidir. Yatay analizde yıllar itibariyle değişimin gözlenmesi dinamik bir analizi oluştururken, dikey analiz bir yılın incelenmesi nedeniyle statik analiz olarak adlandırılabilir. Dikey analiz çoğu kez yüzde yöntemi ile analiz olarak da ifade edilir.

GRUP TOPLAMINA GÖRE DİKEY ANALİZ

Bilanço kalemlerinin grup toplamına göre yüzdelerinin belirlenmesinde şu formül kullanılır.

$$\text{Grup Toplamına Göre Dikey Yüzde} = \frac{g \times 100}{G}$$

g: Bilanço Kaleminin Tutarı

G: Kalemin ait olduğu grup tutarı

GENEL TOPLAMA GÖRE DİKEY ANALİZ

Bilanço kalemlerinin grup toplamına göre yüzdelerinin belirlenmesinde şu formül kullanılır.

$$\text{Grup Toplamına Göre Dikey Yüzde} = \frac{g \times 100}{Y}$$

g : Bilanço ya da Gelir Tablosu kaleminin tutarı

Y : Bilançoda varlıklar ya da kaynaklar toplamı

Örnek:

X İşletmesinin 2000 yılına ait bilançosunun dönen varlıklar kalemleri ile varlıklar tutarı aşağıdaki gibidir; buna göre işletmenin dikey yüzdelerini bulunuz.;

Varlıklar	2000
I. DÖNEN VARLIKLAR	
Hazır Değerler	5.000
Menkul Kıymetler	1.000
Ticari Alacaklar	14.000
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	20.000
VARLIKLAR TOPLAMI	50.000

Örnekte verilen bilanço unsurlarının değerlerinin grup ve genel toplam içindeki yüzdelerini formüllere göre hesaplayınız;

$$\begin{array}{l} \text{Grup Toplamı \%} \\ \text{Genel Toplam \%} \\ \text{Hazır Değerler : } \frac{g \times 100}{G} = \frac{5000 \times 100}{20000} = \%25 \quad \frac{g \times 100}{Y} = \frac{5000 \times 100}{50000} = \%10 \\ \text{Menkul Kıymetler : } \frac{g \times 100}{G} = \frac{1000 \times 100}{20000} = \%5 \quad \frac{g \times 100}{Y} = \frac{1000 \times 100}{50000} = \%2 \\ \text{Ticari Alacaklar : } \frac{g \times 100}{G} = \frac{14000 \times 100}{20000} = \%70 \quad \frac{g \times 100}{Y} = \frac{14000 \times 100}{50000} = \%28 \end{array}$$

Bulunan yüzde miktarları ile mali tablo düzenlenir;

Varlıklar	2000	Grup Toplamı	Genel Toplam
I DÖNEN VARLIKLAR			
Hazır Değerler	5000	25%	10%
Menkul Kıymetler	1000	5%	2%
Ticari Alacaklar	14000	70%	28%
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	20000	100%	40%
VARLIKLAR TOPLAMI	50000		100%

Gelir Tablosunda Dikey Yüzdeler

Gelir tablosunda dikey yüzdelerin belirlenmesinde ise her bir kalemin tutarı Net Satışlar Tutarına oranlanarak bulunur. Gelir Tablosunda dikey yüzdelerin bulunmasında Net Satışların tutarı 100 olarak kabul edilmektedir. Buna göre kullanılacak formül ise şöyle gösterilebilir;

$$\text{Dikey Yüzde} = \frac{g \times 100}{S}$$

g : Gelir Tablosu kaleminin tutarı

S: Net Satışlar tutarı

Örnek

X İşletmesinin 2000 yılı Gelir Tablosu aşağıdaki gibidir.
Gelir Tablosu kalemlerinin dikey yüzdelerini bulunuz.

Kalemler	2.000
Brüt Satışlar	15.500
Satış İndirimleri (-)	500
NET SATIŞLAR	15.000
Satışların Maliyeti (-)	7.500
BRÜT SATIŞ KARI	7.500
Faaliyet Giderleri (-)	2.500
FAALİYET KARI	5.000
Diğer Faaliyetlerden Olağan Karlar	1.000
OLAĞAN KAR	6.000

Verilen gelir tablosu kalemleri ile grupları Net Satışlara oranlanarak yüzdeler hesaplanır;

	Net Satışlar %
Brüt Satışlar :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{15500 \times 100}{15000} = \% 103.33$
Satış İndirimleri (-) :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{500 \times 100}{15000} = \% 3.33$
NET SATIŞLAR :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{15000 \times 100}{15000} = \% 100$
Satışların Maliyeti (-) :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{7500 \times 100}{15000} = \% 50$
BRÜT SATIŞ KÂRI :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{7500 \times 100}{15000} = \% 50$
Faaliyet Giderleri (-) :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{2500 \times 100}{15000} = \% 16.67$
FAALİYET KÂRI :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{5000 \times 100}{15000} = \% 33.33$
Diğer Faaliyetlerden Olağan Karlar :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{1000 \times 100}{15000} = \% 6.67$
OLAĞAN KÂR :	$\frac{g \times 100}{S} = \frac{6000 \times 100}{15000} = \% 40$

Bulunan sonuçlar gelir tablosunda açılacak bir sütuna yerleştirilir;

<u>K a l e m l e r</u>	<u>2 0 0 0</u>	<u>%</u>
Brüt Satışlar	15.500	103.33
Satış İndirimleri (-)	500	3.33
NET SATIŞLAR	15.000	100.00
Satışların Maliyeti (-)	7.500	50.0
BRÜT SATIŞ KÂRI	7.500	50.0
Faaliyet Giderleri (-)	2.500	16.67
FAALİYET KÂRI	5.000	33.33
Diğer Faaliyetlerden Olağan Kârlar	1.000	6.67
OLAĞAN KÂR	6.000	40.00

Bilançoların Yorumlanması

Dikey yüzdelerle ifade edilmiş bir bilançonun kalemleri, grup ve genel toplam içerisindeki büyüklüklerine, içinde bulunduğu grubun özelliklerine, işletmenin türüne göre yeterli olup olmadığına bakılarak araştırılır. Bir hesap grubu tek başına işletmenin mali durumunu gösteremeyeceği için diğer gruplarla olan ilişkisine göre değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmede üç yapı incelenir;

- ✓ Varlık dağılımının incelenmesi,
- ✓ Kaynak dağılımının incelenmesi,

Varlık – Kaynak ilişkisinin incelenmesi.

Varlıkların dağılımında önce grup toplamalarının varlıklar toplamına olan oranı ele alınır. Ticaret işletmelerinde dönen varlıkların yüzdesinin duran varlıkların yüzdesinden fazla olması beklenir. Sanayi işletmelerinde ise duran varlıkların yüzdesinin dönen varlıklar yüzdesinden fazla olması gerekir.

Varlıkların dağılımında ikinci olarak her grubun kendi grup toplamına olan oranları incelenir. Dönen varlıkların satış, borç ödeme ve üretime gönderme açısından gerekli unsurları yeteri kadar içermesi beklenirken, duran varlıkların ise ticaret veya üretim işletmelerinin durumuna göre yeterli kalemlerden oluştuğuna bakılır. Aksi halde atıl değerler ya da yetersiz duran varlıklardan söz edilir. Bu durumda işletmede yetersiz iş hacmi ve düşük kârlılık olacaktır.

Kaynak dağılımında kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar ile öz kaynakların kaynak toplamına olan oranları ele alınır. Öz kaynakların kısa ve uzun vadeli kaynaklar toplamının yüzdesini aşması beklenir. Dolayısıyla en fazla öz kaynakların yüzdesi olması gerekir. Yine uzun vadeli kaynakların kısa vadeli kaynaklardan daha fazla olması gerekir. Bu durumda alacaklıların güven içinde olmasından, işletmenin sahip ya da ortaklarının varlıklar üzerinde daha fazla hak ve söz sahibi olmasından, faiz yükünün fazla olmayacağından söz edilebilir.

Kaynakların dağılımının incelenmesine ikinci olarak öz kaynaklar grubunu oluşturan kalemlerin kendi grup kalemlerine olan oranları ele alınır. Sermaye, dönem net kârı ve yedeklerin oranı incelenir. Dönem net kârı ve yedeklerin varlığı oto finansmanın varlığını yani faiz yükü olmadan kaynak temininin mümkün olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Varlık – Kaynak ilişkisinin incelenmesinde varlıklar ile kaynaklar arasında ilişkiler kurulur. Dönen varlıklar grubunun finansman kaynağı olarak kısa vadeli yabancı kaynaklar gösterilir. Dolayısıyla dönen varlıklar grubunun yüzdesi ile kısa vadeli kaynaklar grubunun yüzdesi karşılaştırılır. Eğer dönen varlıkların yüzdesi kısa vadeli yabancı kaynakların yüzdesinden fazla ise işletmenin net çalışma sermayesinin varlığından ve yüksek borç ödeme kabiliyetinden söz edilir.

Dönen varlıkların yüzdesi kısa vadeli yabancı kaynakların yüzdesinden küçükse, kısa

vadeli yabancı kaynakların dönen varlıkları finanse ettikten sonra duran varlıklarında finanse ettiği ortaya çıkar. Bu durumda net çalışma sermayesinin noksanlığından söz edilir. Net çalışma sermayesinin noksanlığı dönen varlıkların kısa vadeli borçları ödemeye yetmediği anlamına gelir.

Varlık – Kaynak ilişkisinin incelenmesinde ikinci olarak duran varlıklar ile öz kaynaklar incelenir. Duran varlıkların finansmanında öz kaynaklar ile uzun vadeli borçların kullanılması esastır.

Öz kaynaklar ile uzun vadeli yabancı kaynakların yüzdelerinin toplamının duran varlıkların yüzdesinden büyük olması gerekir. Yani öz kaynaklar ile yabancı kaynaklar toplamı duran varlıkların finansmanına yettiği gibi dönen varlıkların finansmanına da yetmektedir.

Varlık – Kaynak ilişkisinin incelenmesinde üçüncü olarak dönen varlıklar grubu ile kısa vadeli yabancı kaynakları grubunu oluşturan kalemlere bakılır. Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklardan büyük olması yeterli değildir; aynı zamanda nakit ve mal şeklinde ödenecek kısa vadeli borçları, müşteri isteklerini ve üretim kapasitesini karşılayacak çeşitlilikte bilanço kalemlerini de içermesi gerekir.

Gelir Tablosunun Yorumlanması

Gelir tablosu kalemleri, net satış tutarlarının 100 kabul edilmesi esasına göre yüzdelendir. Her kalemin net satışlara oranı, hasılat ve kârlılık açısından incelenir. Hasılat kalemi 100 rakamına yakın olmalıdır. Yoksa yüksek oranda satış indirimleri söz konusudur.

Bir kâr kalemi kendisinden sonra gelen gider ve zararları karşıladıktan sonra dönem kârına da katkıda bulunabilmelidir. Dönem kârına yapılan katkının büyüklüğü o kâr kaleminin dönem kârı içindeki yeri ve önemini gösterir. Dönem kârının daha çok esas faaliyet alanındaki kârlardan oluşması beklenir.

Dolayısıyla işletmenin sahip ya da ortaklarına kâr dağıtımını yapabilmesi mümkün hale gelir ve işletmede yeterli oto finansmandan söz edilir. Dönem kârı yüzdeleri başka işletmelerle ya da işletmenin bulunduğu sektör ortalamaları ile karşılaştırılması ile yeni yorumlar elde edilebilir.

ÖRNEK 1

	GENEL TOPLAMINA GÖRE DİKEY YÜZDE	
AKTİF (VARLIKLAR)		
DÖNEN VARLIKLAR		
Hazır Değerler	3.433	40,76
Ticari Alacaklar	1.623	19,27
Stoklar	899	10,67
Diğer Dönen Varlıklar	135	1,60
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	6.090	72,31
DURAN VARLIKLAR		
Maddi Duran Varlıklar	2.330	27,66
Diğer Varlıklar	2	0,02
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	2.332	27,68
AKTİF TOPLAMI	8.422	100,00
PASİF (KAYNAKLAR)		
I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	2.038	24,19
II. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	235	2,79
YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	2.273	26,00
ÖZKAYNAK	6.149	73,00
PASİF TOPLAMI	8.422	100,00

Aktif dağılımına bakıldığında %72,3 dönen varlıklardan %27,7'inin duran varlıklardan oluştuğu görülmektedir. Bu dağılım sektörün detayı bilinmeden sadece ticaret işletmesi olması mantığı altında yorumlanırsa normaldir dağılım olduğu söylenebilir.

Dönen varlığın dağılımına bakıldığında hazır değerlerin %40,76 ticari alacakların %19,3 ve stokların %10,7 oranında aktiften pay aldığı görülmektedir.

Detayı bilinmemekle birlikte işletmenin likit idesi yüksek fonlara doğru bir tercih yaptığı söylenir.

Dönen varlık dağılımı içinde diğer bir önemli nokta aktifin %19,3'ünün ve dönen varlıklarının %26,6 oluşturduğu ticari alacak kalemidir. Bu yüksek payın likitide açısından sorun yaratıp yaratmayacağı konusunda net bir ifade için alacak devir hızı ve tahsil süresinin bilinmesi gerekir.

Dönen varlıkların genel dağılımına bakıldığında likitide açısından bir sorun olmadığı hatta detayın bilinmemekle birlikte işletmenin daha likit fonlara yöneldiği söylenebilir.

Duran varlığın dağılımına bakıldığında tek belirleyici unsurun aktifin %27,7'aini ayrıca duran varlıkların tamamına yakın kısmını oluşturan maddi duran varlık olduğu görülebilir.

Kaynak dağılımına bakıldığında dikey payı %100 kabul edilen pasif toplamının %24 kısa vadeli %2,8'nin uzun vadeli olmak üzere %27'sinin yabancı kaynaktan %73'ünde özkaynaktan oluştuğu gözükmektedir.

Böyle bir dağılımın işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansmanı tercih ettiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yabancı kaynak dikey payının özkaynak dikey payından küçük olması işletmeden alacaklı olanların emniyet marjının ve ortakların varlıklar üzerindeki söz hakkının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kısa vadelinin aldığı payın uzun vadeli yabancı kaynaktan yüksek olması şimdilik likidite bir sorun yaratmamakla birlikte gelecekte yaratacağı sorunların önüne geçmek adına işletmenin uzun vadeli borçlanma olanaklarını geliştirmesi şeklinde tavsiyede bulunulabilir.

Varlık kaynak dağılımına bakıldığı dönen varlıkların dikey payının kısa vadeli dikey payından yüksek olması işletmede net çalışma sermayesinin mevcut olduğu ve dolayısıyla günlük faaliyetlerin yürütülmesi ve kısa vadeli borçların ödenmesi açısından bir sorun olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Duran varlıkların finansmanına bakıldığında öz kaynakların MDV finansmanına bakıldığında özkaynakların MDV finansmanına yettiği ve yaklaşık 6,4 trilyonluk uzun vadeli ve özkaynak toplamından oluşan devamlı sermayenin dönen varlıkların finansmanının kullanıldığı söylenebilir.

Sonuç olarak işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman politikasını tercih ettiği hem mali yapısını hem de likiditesinin güçlü olduğu söylenebilir.

ÖRNEK 2

	DİKEY YÜZDE
A- BRÜT SATIŞLAR	105,06
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	5,06
C- NET SATIŞLAR	100,00
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	78,80
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	21,20
E- FAALİYET GİDERLERİ	4,40
FAALİYET KARI	16,80
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	1,10
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARAR (-)	1,90
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	6,70
OLAĞAN KAR	9,50
I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	1,60
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR	-
DÖNEM KARI	11,60
K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ (-)	4,40
DÖNEM NET KARI	6,70

İşletmenin ana faaliyet konusundaki gayrisafi değerini gösteren brüt satış karı net satışların %21,2'sini oluşturmaktadır. Net Satışların %105,06'sı oranında gerçekleşen brüt satışların değerinden net satışların %5,06'sı şeklinde oluşan satış indirimleri düşüldükten sonra %100 kabul edilen net satışların dikey payına ulaşılmaktadır.

Satış indirimlerinin detayı bilinmemekle birlikte iskotadan oluştuğu varsayılırsa işletmenin rekabet avantajı sağlamak amacıyla gerçekleştirdiği iadeden kaynaklandığı varsayılırsa sattığı mallarla ilgili olarak bir kalite sorunu yaşandığı şeklinde yorum yapılabilir.

Satışların maliyetinin net satışların %78,8 sini oluşturmuş olmasından dolayı brüt kâr marjında önemli bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Gerçekleşen dikey pay işletmenin maliyetler üzerinde iyi bir kontrol gücüne sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. İşletmeye bu konuda sorunun kaynağını tespit etmesi ve bunları önleyici politikaları uygulaması tavsiye edilebilir.

İşletmenin ana faaliyet konusundaki net başarısını gösteren faaliyet karı net satışların %16,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. Faaliyet karı üzerinde etkili olan faaliyet giderleri net satışların %4,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Detayı bilinmemekle birlikte faaliyet karının oluşumuna olumlu yönde etki yaptığı söylenebilir.

İşletmenin olağan sayılabilecek ve süreklilik gösteren yan faaliyetlerinden oluşan olağan kar net satışların %9,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu bölümü oluşturan unsurların detayına bakıldığında diğer faaliyetlerden oluşan olağan gelir ve kârlar ile gider ve zararların olağan kârın oluşumuna bir katkı sağlamadığı söylenebilir. Ancak net satışların %6,7'si olarak gerçekleşen ve olağan kârın azalmasında büyük bir etkisi olan finansman giderleri işletmenin bu gider kalemi üzerinde azaltıcı önlemler olması gerektiği şeklinde bir yoruma sebep olur niteliktedir. Ve işletmeye tavsiye olarak borçlanma politikasını yeniden oluşturması ve özkaynak yapısını güçlendirmesi söylenebilir.

Dönem karı net satışların %11,1 olarak gerçekleşmiştir. Olağan kârdan daha yüksek gerçekleşmesi olağandışı gelir ve kârdan kaynaklanır ve bu payın karlılığı etkileyecek bir düzeyde olmadığı söylenebilir.

Her 100 liralık net satışın yaklaşık 11 lirası dönem karına dönüşmüştür. Düşük olarak gözükse de bu payın daha sağlıklı bir şekilde yorumlanabilmesi için sektör verilerinin enflasyon değerlerinin bilinmesi gerekir.

Vergi sonrası sonuçları gösteren ve net satışların %6,7 si olarak gerçekleşen dönem net kârının taşıdığı anlam her 100 liralık net satışın yaklaşık 7 lirasının dönem net karına dönüştüğü şeklinde ifade edilebilir. Oluşan bu pay düşük olmakla birlikte kar dağıtım ve otofinsman açısından net bir ifade için sektör verileriyle desteklenmesi gerekir.

Sonuç olarak satışların maliyeti ve finansman giderlerinin yüksekliği dönem net kârının payının düşük olmasının temel sebebi olarak görülmeyle birlikte bu konuda maliyetler üzerinde etkili bir politika ve özkaynak ağırlıklı bir finansmana yönelmesi tavsiye olarak sunulabilir.

ÖRNEK 3:

XX A.Ş. GELİR TABLOSU	DİKEY YÜZDELER
A- BRÜT SATIŞLAR	112,33
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	12,33
C- NET SATIŞLAR	100,00
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	84,40
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	15,60
E- FAALİYET GİDERLERİ	5,64
FAALİYET KARI	9,96
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	3,01
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİD. VE ZARAR (-)	0,35
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	3,59
OLAĞAN KAR	9,01
I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	1,32
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR	1,01
DÖNEM KARI	9,32
K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI (-)	1,65
DÖNEM NET KARI	7,67

İşletmenin satış indirimleri %12,33 oranında gerçekleşmiştir. Brüt satışları azaltıcı unsurlardan oluşan bu kalemden gerçekleşen yüksek dikey yüzde detayı bilinmemekle birlikte iadeden kaynaklandığı varsayılırsa kalitenin düşük olduğu iskontodan kaynaklandığı varsayılırsa pazarlama stratejisinde bir sorun olduğu ve pazarlama fonksiyonunun iyi bir şekilde çalışmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Satışların maliyeti net satışların %84,4 olarak gerçekleşmiştir oldukça yüksek gerçekleşen bu oran işletmenin maliyetler üzerinde etkin bir politikaya sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Detayı bilinmemekle birlikte üretim maliyetlerinden kaynaklandığı varsayılırsa üretim teknolojisinin yeniden değerlendirilmesi ve gerekli ise teknoloji değişikliğine gidilmesidir. Ticari malların maliyetinden kaynaklanıyorsa daha düşük maliyet ile elde etme yollarının araştırılması öneri olarak sunulabilir.

Satış indirimlerinin ve satış maliyetlerinin yüksek olarak gerçekleşmesi brüt satış karının net satışların yaklaşık %16'sı olarak gerçekleşmesinin temel nedeni olarak görülmektedir.

Faaliyet giderlerinin net satışları %5,6'sı olarak gerçekleşmiş olması indirim kaleminin iskontodan kaynaklandığı varsayımı ile desteklenirse işletmenin özellikle pazarlama alanında fazla bir faaliyette bulunmadığı ve satışlarını arttırmak için yeterli bir faaliyet gideri oluşturmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Faaliyet kârı net satışların yaklaşık %10'nu düzeyinde oluşmuştur. Faaliyet giderlerinin düşük düzeyde kalması faaliyet kârında büyük bir düşüşün yaşanmamasının nedeni olarak söylenebilir.

Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar net satışların yaklaşık %3'ü gider ve zararlar %0,35 ve finansman giderleri de net satışların %3,6 oranında gerçekleşmiştir. Kendi içinde gerçekleşen bu normal dağılım %9,1'lik olağan kâr düzeyinin faaliyet karına yakın olmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Elde edilen olağandışı gelir ve karlar olağandışı gider ve zararları karşılayabilecek düzeydedir. Bunun sonucu olarak dönem karı %9,32 payla olağan kara çok yakın bir düzeyde gerçekleşmiştir.

Dönem karı vergi ve yasal yükümlülük karşılığı yaklaşık olarak dönem karının %18 oranında gerçekleştirmiştir. Bu oranın mevzuat değerinin altında olması işletmenin herhangi bir muafiyet veya istisnaya tabi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bunun sonucunda her 100 liralık net satışın yaklaşık 8 lirası dönem net karına dönüşmüştür. Oran düşük olmakla birlikte kâr dağıtım ve oto finansman açısından sağlıklı bir yorum için sektör bütçe ve enflasyon verileriyle desteklenmesi gerekir.

Sonuç olarak işletme yüksek bir satış indirimi yüksek bir satış maliyeti ve düşük bir kar marjıyla çalışmaktadır. Çözüm olarak indirim kalemindeki sorunu ve gerekli politikaların uygulanması kaliteyi düşürmeden maliyeti düşürücü yöntemlerin uygulanması önerilebilir.

ÖRNEK 4:

DYS Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi'nin 2004 yılı gelir tablosu şu şekildedir

TABLO KALEMLERİ	2004	DIKEY YÜZDELER
A – Brüt Satışlar	142.500	109.62
B – Satış İndirimleri (-)	12.500	09.62
C – Net Satışlar	130.000	100
D – Satışların Maliyeti (-)	104.000	80
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	26.000	20
E – Faaliyet Giderleri (-)	11.000	8.46
FAALİYET KARI	15.000	11.54
F – Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	1.800	1.38
G - Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)	2.300	1.77
H – Finansman Giderleri (-)	3.500	2.69
OLAĞAN KAR	11.000	8 46
I – Olağandışı Gelir ve Karlar	6.800	5.23
J – Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	2.300	1.77
DÖNEM KARI	15.500	11.92

İstenilenler: DYS Sanayi ve Ticaret A.Ş'nin yukarıdaki gelir tablosuna ilişkin dikey yüzdeleri hesaplayınız. Şirketin gelir tablosunu dikey yüzde tekniğine göre analiz ediniz ve ulaştığınız sonuçları yorumlayınız.

Brüt Satış Karı: İşletme net satışlarının %20'si oranında brüt satış karı elde etmiştir. Bir başka ifade ile işletmenin her 100 YTL'lik net satışının 20 YTL'si brüt satış karıdır. Brüt satış karı oranının belirlenmesinde satılan malın maliyeti ve satış indirimleri kalemleri etkili olmuştur.

Satış İndirimleri; İşletmenin Net Satışlarının %9.62' si oranında satış indirimi söz konusudur. Bu oran işletmenin brüt satışları ile net satışları arasındaki farkın sebebini oluşturmaktadır.

Bu indirimler, ıskontolardan kaynaklanıyorsa; Bu durumda işletmenin pazarlama ile ilgili sorunlarının olduğu ve rekabet gücünü arttırmaya yönelik önlemler aldığı söylenemez mümkündür. Bu indirimler İadeden kaynaklanıyorsa bu durumun işletmenin üretim kalitesinin düşük olduğundan kaynaklandığını söyleyemeyiz mümkündür.

Satışların Maliyeti; İşletme Net satışların %80'i kadar satışların maliyetine katlanmaktadır. Bu oran satış indirimleri ile beraber işletmenin brüt satış karı oranını etkilemiştir. Bir başka ifade ile işletme her 100 YTL'lik net satışında 80 YTL maliyete katlanmaktadır.

Üretim işletmesi için bu oranın yüksek olduğunu söyleyemeyiz mümkündür. Brüt satış karı oranının artırılması için, satışların maliyetinin yüksek oranda çıkmasının sebepleri araştırılmalı, üretim fonksiyonları gözden geçirilmeli, Üretim maliyetini oluşturan unsurların daha düşük maliyetlerle elde edilmesine çalışmalı, gerekirse üretim sistemleri incelenmeli ve varsa değer yaratmayan maliyetler tespit edilerek azaltılmalıdır.

Faaliyet Giderleri; İşletme net satışlarının %8.46'sı kadar faaliyet giderine katlanmıştır, bir başka ifade ile her 100 YTL'lik net satışında 8.46 YTL faaliyet giderine katlanmaktadır. Bu gider kalemi işletmenin faaliyet karı oranını etkileyecektir.

Bu oranın fazla yüksek olmadığını söyleyemeyiz mümkündür. İşletme faaliyet giderlerine (Genel Yönetim Gideri, Pazarlama Satış Dağıtım ve Ar-Ge gibi) yüksek tutarda harcamada bulunmamıştır. İşletmenin satışlarının sürdürülmesi ve artırılması için yeteri kadar faaliyet gideri yapmadığını söyleyemeyiz mümkündür.

Faaliyet Karı; İşletme net satışlarının %11.54'ü kadar faaliyet karı elde etmiştir. Yani işletme her 100 YTL'lik net satışında 11.54 YTL faaliyet karı elde etmektedir. Bu oranın belirlenmesinde faaliyet giderleri etkili olmuştur.

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar; İşletme net satışlarının %1.38'i kadar Diğer Faaliyetlerden Olağan gelir ve Kar elde etmiştir. Yani, işletme her 100 YTL'lik net satışında 1.38 YTL Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kar elde etmektedir.

Bu oran işletmenin olağan kar veya zarar oranını olumlu yönde etkileyecektir. Bu gelirlerin işletmenin (faiz gelirleri, menkul kıymet satış karları, temettü gelirleri, komisyon gelirleri ve kambiyo karları gibi) faaliyetlerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar; İşletme net satışlarının %1.77'si kadar Diğer Faaliyetlerden Olağan gider ve Zarara katlanmıştır. Yani, işletme her 100 YTL'lik net satışında 1.77 YTL Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zarara katlanmaktadır.

Bu oran Olağan Kar veya Zarar oranını olumsuz yönde etkileyecektir. Bu olumsuzluğun sebebini de Komisyon Giderleri, Menkul Kıymet Satış Zararları, Kambiyo Zararları gibi kalemlerden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Finansman Giderleri; İşletme net satışlarının %2.69'u kadar Diğer Finansman giderine katlanmıştır. Yani, işletme her 100 YTL'lik net satışında 2.69 YTL finansman giderine katlanmaktadır.

Bunun sebebinin de işletmenin kısa ve uzun vadeli borçlanma politikasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. İşletme kredili borçlanma politikasını iyileştirerek kontrol altına almaya çalışmalıdır.

Olağan Kar; İşletme net satışlarının %8.46'sı oranında olağan kar elde etmektedir. Yani, işletme her 100 YTL'lik net satışında 8.46 YTL olağan kar elde etmektedir. Bu oranın belirlenmesinde Olağan gelir ve karlar, Olağan gider ve Zararlar ve Finansman giderleri etkili olmuştur.

Olağandışı Gider ve Zararlar : İşletme net satışlarının % 1.77'si kadar Olağandışı gider ve Zarara katlanmıştır. Yani, işletme her 100 YTL'lik net satışında 1.77 YTL Olağandışı Gider ve Zarara katlanmaktadır. Bu oran işletmenin esas faaliyet alanı dışındaki işlemlerinden kaynaklanmaktadır.

Olağandışı Gelir ve Karlar: İşletme net satışlarının %5.23'ü kadar olağandışı gelir ve kar elde etmektedir. Yani işletme her 100 YTL'lik net satışında 5.23 YTL olağandışı gelir ve kar elde etmektedir. Bu oran işletmenin esas faaliyet alanı dışındaki işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Bu oranın net satışlara olan payının yüksek olduğunu görmekteyiz buda esas faaliyet alanı dışındaki işlemlerde işletmenin giderlere oranla daha yüksek gelir elde ettiğini göstermektedir.

Dönem Karı: İşletme net satışlarının %11.92'si oranında dönem karı elde etmiştir bu oran vergiden önceki karı yansıtmaktadır. Bu oranın olağan kardan yüksek olmasının sebebi olarak, işletmenin esas faaliyet alanı dışındaki işlemlerde başarılı olduğunu söylememiz mümkündür.

SONUÇ:

DYS Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin gelir tablosunu incelediğimizde, satış indirimlerinin yüksek bir paya sahip olduğunu söylememiz mümkündür. Sebebi iade ise işletme üretim esnasında malın kalitesini ve müşteri beklentilerini ön plana çıkartmalıdır. Sebebi indirim ise işletme rekabet gücünü arttırmaya yönelik önlemler alırken bu önlemlerin elde edeceği karı olumsuz etkilediğini göz ardı etmemelidir. DYS Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin satışların maliyetinin de net satışlar içerisindeki payının çok yüksek olduğunu görmekteyiz. İşletme maliyeti düşürücü politikalar geliştirmeli ve değer yaratmayan maliyetleri ortadan kaldırmaya çalışmalıdır. Dikkat çeken bir başka husus ise işletmenin esas faaliyet alanı dışındaki gelirlerinin yüksek bir paya sahip olduğudur.

ÖRNEK 5:

DARMAN A. Ş / MUKAYESELİ BİLANÇILAR (YTL) BİLANÇO KALEMLERİ	31 ARALIK		DİKEY YÜZDELER	
	2004	2005	2004	2005
I- DÖNEN VARLIKLAR				
A- Hazır Değerler	1200	1800	1,3	1,7
B- Menkul Kıymetler				
C- Ticari Alacaklar	12400	18900	13	18
D- Diğer Alacaklar	875	525	0,9	0,5
E- Stoklar (Net)	24000	19200	26	18,3
F- Diğer Dönen Varlıklar	300		0,3	
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	38775	40425	42	39
II- DURAN VARLIKLAR	52500	64300	58	61
AKTİFLER GENEL TOPLAMI	91275	104725	100	100
I KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR				
A- Mali Borçlar	4700	7300	5	7
B- Ticari Borçlar	8300	6100	9	6
C- Diğer Borçlar	450	800	0,4	0,8
D- Alınan Avanslar	3100	5200	3,3	5
F- Ödenecek Vergi ve Fonlar	4200	2500	4,6	2,3
G- Borç ve Gider Karşılıkları	1550	2800	1,6	2,6
KISA VADELİ YAB. KAYNAK. TOPLAMI	22300	24700	25	23
II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	44375	46465	48	44
YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	66675	71165	73	67
III- ÖZKAYNAKLAR				
A- Ödenmiş Sermaye	15000	22000	16	21
B- Kar Yedekleri				
1- Yasal Yedekler	3400	3800	4	3,6
2- Özel Fonlar	1200	1600	1,3	1,5
F- Dönem Net Karı (veya Zararı)	5000	6170	5,4	5,9
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	24600	33570	27	33
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	91275	104725	100	100

İSTENİLENLER

- 1- Darman Tic. AŞ nin yukarıdaki bilançolarına ilişkin dikey yüzdeleri hesaplayınız?
- 2- Darman Tic. AŞ nin mali tablolarını dikey yüzdeler tekniği yardımı ile analiz ediniz?

Darman AŞ nin 2004 yılında hazır değerleri aktifin % 1,3 iken 2005 yılında % 1,7 si olmuştur. Aynı şekilde Ticari Alacakları da 2004 yılında % 13 iken 2005 yılında Aktifin % 18 olarak gerçekleşmiştir. Gerek hazır değerlerdeki ve gerekse Ticari alacaklardaki artışın nedeni Stoklardaki azalış olabilir. Çünkü şirketin stokları 2004 yılında aktifin % 26 sı iken 2005 yılında % 18,3 e düşmüştür. Bu da stokların satıldığını göstermektedir. 2004 yılında şirketin dönen varlıkları aktifin % 42 si iken 2005 yılında % 39 a düşmüştür.

Kısa vadeli borç ödeme bakımından dönen varlıklardaki azalış olumsuz görülse de aynı dönemlerde Kısa vadeli yabancı kaynaklarda % 25 den % 23 i inmiştir.

Darman AŞ nin duran varlıkları 2004 yılında % 58 iken 2005 yılında % 61 e yükselmiştir. Duran varlıkların Öz kaynaklarla finanse edildiğini söylemek mümkün çünkü 204 yılında özkaynaklar % 27 iken % 33 e çıkmış ve uzun vadeli yabancı kaynaklarına azalış görülmektedir.

Şirketin kısa vadeli yabancı kaynakları içinde mali borçlar 2004 yılında % 5, 2005 yılında ise % 7 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık Ticari borçlar % 9 dan % 6 ya düşmüştür.

Alınan avansların % 3,3 den % 5 çıkması olumlu karşılanabilir. Çünkü, Şirket mal ve hizmet satışı için önceden avans almıştır. Ayrıca 2004 yılında ödenecek vergi ve fonları % 4,6 iken 2005 yılında % 2,3 e düşmesi şirketin vergi ve fon borçlarını ödediğini gösterir.

2004 yılında şirketin uzun vadeli yabancı kaynakları % 73 iken 2005 yılında % 67 ye inmiştir.

Bu, uzun vadeli borçların bir kısmının ödendiğini veya vadelerinin bir yılın altına düştüğünü göstermektedir.

Şirketin özkaynaklarında ise özellikle ödenmiş Sermayenin % 16 dan % 21 e ve dönem karının % 5,4 den % 5,9 çıkması özkaynakların % 27 den % 33 çıkmasına neden olmuştur.

DİKEY ANALİZ BİLANCONUN YORUMU

..... İşletmesinin ..... Yılları Bilançosu , yüzde yöntemiyle analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1) Dönen varlıklar toplam varlıkların % ?

Duran varlıklar % ? sidir. İşletme varlık politikasında Yukarıdakilerden hangisi büyükse ? varlıklara ağırlık vermiştir.

Eğer Dönen varlıklara ağırlık verdiyse yazacaksınız. ; Eğer işletme ticaret işletmesiye bu durum normaldir. Ticaret işletmelerinde dönen varlık ağırlıklı çalışılır. Ve verimli etkin dönen varlıkların toplam varlıklar içinde büyük olması likit açılarından iyidir.

Eğer Duran varlıklara ağırlık verdiyse bu cümleyi yazın; işletme üretim işletmesiye üretim işletmeleri duran varlıklara ağırlık verip, Tesis makine cihazlara önemli büyüklükte yatırım yapabilirler. Bu durum üretim miktarını artıracığından ve birim maliyetler azalacağından satılan mamülün maliyetini azaltacaktır. ve bürüt satış karlılığı artacaktır.

(İşletme hem ticaret işletmesi hem sanayi işletmesiye bu durumda dönen varlıklara ağırlık vermeli

Ticaret işletmesiye dönen varlıklara ağırlık vermeli

Üretim işletmesiye duran varlıklara ağırlık vermelidir.)

2) Dönen varlıklar toplam varlıkların .... % iken kısa vadeli yabancı kaynaklar toplam varlıkların... % si kadardır. Eğer Dönen varlıklar Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardan daha fazla yüzdede yazın. ; bu durum Net Çalışma Sermayesi açısından olumlu dur. İşletme Dönen varlıklar için Kısa vadeli Yabancı Kaynak yanında , Uzun vadeli yabancı kaynak ve öz kaynak kullanmış olabilir. (UYK veya Öz Kaynak hangisi azalmamış, artmışsa tabi uvyk lar içinde bakın eğer artış borç ve gider karşılığından ise bu dönen varlıklarda artış yaratmaz.)

(Kısa vadeli yabancı kaynakların yüzde olarak dönen varlıkların yüzdesinden az olması gerekir.)

3) Duran varlıklar toplam varlıkların % .. iken öz kaynaklar toplam varlıkların % .. dir. Duran varlıklar için özkaynak yeterlimi değilse devamlı sermaye toplam varlıkların %.. yeterlimi bakın.

4) Kaynak yapısına bakın toplam varlıkların ne kadarını kvyk, ne kadarını uvyk ne kadarını öz kaynak oluşturuyor. Öz kaynak yapısı yabancı kaynak yapısından fazla olmalı böylemi bakın değilse bu durumu kötü olarak ifade edin, toplam kaynaklar içinde kvyk az uvyk çok olmalı böylemi bakın değilse buda kötü yorumlanmalı .

- 5) Varlıkların ayrıntısına girin dönen varlıklar içinde en fazla ne var. Likit olanlar fazla olursa iyi olur. Bunun tam tersi mesela diğer alacaklar dönen varlıklarda çok fazlaysa likit açısından kötü olur. Burada önemli olan dönen varlıklar içinde hazır değer menkul kıymet stok ticari alacak kalemlerinin fazlalığıdır. Bunların likide dönüşmesi daha kolaydır.
- 6) Duran varlıkların ayrıntısında duran varlıklar içinde en fazla ne var maddi duran varlıklar olması iyi dir. Yatırımlar yapmıştır.

GELİR TABLOSU DİKEY ANALİZİ

..... İşletmesinin ..... Yılları Gelir Tablosu , yüzde yöntemiyle analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Net satışların % ... sını brüt satış karı, %... faaliyet karı, %... olağan kar %... sını dönem karı %.. dönem net karı oluşturmuştur.

Görüldüğü gibi brüt satışlar net satışların ...% si, satış indirimleri net satışların % .. sidir.(Satış indirimleri yüksek ise hangi kalemlerden oluştuğunu söyleyin , belirli değilse satış indirimlerinin hangi kalemlerden oluştuğu bilinmemekle beraber, satış indirimleri varsa firma rekabetçi bir sektör den iadelerden kaynaklanıyorsa kalite kontrolden bahsedin.

Satışların maliyeti net satışların %.. sıdır. Önemli büyüklükteyse maliyetin büyük olduğundan bahsedebilirsiniz. Ancak işletmenin geçmiş yıllardaki satışlarının maliyet oranı ve sektördeki maliyet oranına göre maliyetin büyük olup olmadığını söyleyebilirsiniz.

Brüt satış karı Faaliyet giderlerini karşılayabilecek büyüklükte mi bakın, ne kadar yüksek olursa o kadar iyi olur. Düşük olmasının nedeni indirimler ve maliyettir.

Faaliyet giderleri net satışların %... sıdır. İşletme gelecekte satışlarını artırmak için arge, pazarlama satış giderlerine ağırlık vermelidir.

Faaliyet karı faaliyet giderlerinin etkisiyle net satışların ... %sidir.

Diğer faaliyetlerden elde edilen olağan gelir ve karlar, gider ve zarar ve finansman giderlerini karşılayabilir büyüklükte mi bakın , eğer karşılayıp faaliyet karlılığını olağan karlılıkta artırıyor bu ni iyi yorumlayın, tersi bir durum varsa diğer faaliyetlerde başarısız olduğundan bahsedin.

Arizi faaliyetlerden elde edilen olağan dışı gelir ve karlar gider ve zararlardan fazlamı fazlaysa işletmenin lehine, değilse aleyhine yorumlayın. Ve neticede bu nun sürekliliği olmadığından bahsedin.

Dönem karı net satışların %.. sidir, dönem net karı net satışların % sidir. Deyip. Bitirin.

Sonuç olarak ta işletmenin gelecekte satışlarını artırmasını , diğer faaliyetlerinde başarılı olmasını ve karlılığını artırmasını söyleyin.